

Nationaldagen.
Här firar du
i Stockholm.
Stockholm 2

INNEHÅLLER
BOSTAD
SID 28-31

KALENDARIE
PÅ STAN
SID 16-25

Konstskatt säljs.
Biby herrgårds
unika samling
under klubban.
Kultur 4-5

Foto: Dick Norberg

**Niklas Wahllöf: Man
får ta det goda med
det onda. Precis som
sommaren 1994.**
Tv-krönikan • Kultur 2

Pisa-undersökningen

Skolverket: Nytt prov kan mäta kunskap bättre

DN:s granskning om Pisa-testet väcker starka reaktioner både bland lärare och politiker. Elever med mycket goda resultat på de nationella proven underpresterade när de gjorde Pisa-testet, det prov som ligger till grund för den inter-

nationella skolundersökningen där Sverige halkar efter.

Skolverket efterlyser ett nytt prov som på ett bättre sätt kan mäta de svenska elevernas kunskapsutveckling.

– Det behövs en utvärdering av

kunskapsresultaten över tid – en undersökning som vi skulle kunna göra här i Sverige. Då skulle vi inte vara lika beroende av de kunskaper vi får ifrån Pisa, säger Skolverkets generaldirektör Anna Ekström.

Nyheter 8-9

Ekonomi

Ja till större bod trots kritik

Trots kritik klubbade riksdagen igenom förslaget om att tillåta uppgaderade friggebodar på 25 kvadratmeter utan bygglov. **Ekonomi 28**

Foto: Lisa Mattisson

Kina

Viktigt test pressar miljontals elever

Konkurrensen är mördande om en plats på Kinas toppuniversitet. Nio miljoner övar nu inför det avgörande inträdesprovet. **Världen 18-19**

Kultur

”Svenska modellen tillhör historien”

Borzoo Tavakoli flydde till Sverige 1988. Inför nationaldagen skriver Tavakoli om hur hans drömland har förändrats under åren. **Kultur 6-7**

Nationaldagen

I morgon läser du DN digitalt

I morgon kommer DN i din mobil, läsplatta eller dator. Papperstidningen är tillbaka på lördag. **Snabbguide: Så läser du DN digitalt. Sidan 2**

Så centralt som det kan bli i Rödeby: Korsningen Rödebyvägen–Stationsvägen.

Mittpunkt vid Hornstull: Övergångsstället vid Långholmsgatan.

Foto: Lotta Härdelin

Land mot storstad – så glider Sverige isär

I morgon är det Sveriges nationaldag – men hur står det egentligen till med den nationella gemenskapen? Resultatet i EU-valet visar att det finns stora klyftor mellan land

och stad. DN har besökt lilla Rödeby i Blekinge och stadsdelen Hornstull på Södermalm.

I Rödeby blev Sverigedemokraterna näst största parti efter S.

SD-politikern Christopher Larsson förklarar partiets framgång med väljarnas ilska över ”öppna gränser”, men lyfter också fram landsbygdsfrågorna:

– Ta bara bensinskatten. Stockholmarna har inga problem med att höja skatten på drivmedel. De förstår inte att det kommer att trycka ned hela Sverige.

I Hornstull blev MP största parti. – Det har väl skapats en anda som gynnar partier som ses som lite mer framtidsinriktade, säger Jon Löfdahl (MP). **Nyheter 16-17**

Pisa-testet. Efter DN:s granskning av de sjunkande resultaten

”Motivationsbrist en tänkbar förklaring”

Skolverket efterlyser ett nytt prov som på ett bättre sätt kan mäta de svenska elevernas kunskapsutveckling. DN:s granskning om Pisa-testet har väckt starka reaktioner, både bland politiker och i lärarum.

Kristoffer Örstadius, text
Jens Kärrman, text

● I går kunde Dagens Nyheter visa att elever med mycket goda resultat på de nationella proven underpresterade när de gjorde Pisa-testet, alltså det prov som ligger till grund för den stora internationella skolundersökningen där Sverige halkar efter. DN har med hjälp av omfattande datakörningar hittat en metod för att koppla ihop elevers resultat på de nationella proven med resultaten i Pisa-testet.

Skolverkets generaldirektör Anna Ekström bekräftar att provmotivation är en av orsakerna som utreds av myndigheten.

– Frågan om elevernas motivation är en tänkbar delförklaring till de sjunkande kunskapsresultaten i Pisa. Vi vet att det är många nationella prov samtidigt som Pisa-provet, men förhållandet har vi haft så länge vi har haft nationella prov, säger Anna Ekström till DN.

Hennes bedömning är att motivation enbart är en av flera orsaker till Sveriges resultat. Enligt Skolverket krävs det en ordentlig genomsyn av Pisa-resultatens slutsatser. En forskare i Umeå tittar nu på om motivation kan vara orsak till Sveriges tapp i kunskapsmätningen.

– Jag var i Singapore för några veckor sedan. Där berättade en lärare för mig att Pisa-provet var

en viktig händelse. Det var en händelse där eleverna peppades att göra sitt bästa för landets bästa. Det presenterades lite som en tävling och att det gällde att visa hur bra man var. Den typen av inställning i landet kan säkert spela roll, säger Anna Ekström.

Sverige har i dag ingen egen utvärdering som kan mäta kunskapsresultat över tid. Skolverket efterlyser därför ett nytt test.

– Vi har fört fram i många år att det också behövs en svensk nationell utvärdering av kunskapsresultaten. I dag har vi nationella prov, men deras huvudsyfte är att stödja en rättvis och likvärdig betygsättning. Vi tycker också att det behövs en utvärdering av kunskapsresultaten över tid – en undersökning som vi skulle kunna göra här i Sverige. Då skulle vi inte vara lika beroende av de kunskaper vi får i från Pisa.

Hur ser du på motivationsfaktorn i Pisa-testet? Eleverna får ju inte reda på sina resultat.

– Det är ett område som det borde forskas ännu mer på. Man kan tänka sig att det förhållandet, att det också är många nationella prov, leder till att elevers motivation sänks, men det kan också vara så att vanan att skriva prov gör att elevens resultat blir bättre. Själv skulle jag tro att min motivation skulle höjas om jag kände att jag behärskade ämnet men minskade om jag inte klarade uppgifterna.

DN:s granskning i går baserades bland annat på ett stickprov av 50 av de 209 skolor som deltog i Pisa-

Fakta.

● **Så ser toppländerna på Pisa.** (Placering i Pisas matematikdel. Sverige hamnade på plats 38.)

Singapore (2)

För den lilla republiken Singapore är Pisa-testet ett viktigt bevis på att landets utbildningssystem håller världsklass. Här tillåts inte eventuellt provtrötta elever – som ofta börjar skoldagen med att sjunga nationalsången – sänka resultaten i den globala undersökningen. I stället läggs stor vikt vid förberedelser för att resultatet ska bli så bra som möjligt och ytterligare höja Singapores anseende som lärosäte.

Torbjörn Peterson

Schweiz (9)

Här utvärderas Pisa-testerna av professor Urs Moser vid universitetet i Zürich. Han har bara undantagsvis hört att eleverna inte tar skrivningarna på allvar: ”Vår erfarenhet är att eleverna alltid anstränger sig. Skolorna är dessutom positiva till testerna och ser till att de genomförs utan problem. Den kritik som finns kommer snarare från vetenskapligt håll.” Från tyskt håll har han tagit del av en studie där eleverna motiverades med betyg, pengar eller internationell konkurrens. Resultaten blev ändå de samma.

Jan Lewenhagen

Estland (11)

Resultaten är en källa till stolthet i vårt baltiska grannland. Men det finns saker att förbättra. Ryskspråkiga skolor presterar exempelvis fortfarande klart sämre än estniskspråkiga, även om klyftan har minskat sedan 2009. ”Låt oss vara stolta, men samtidigt undvika narcissism”, skrev forskaren Artur Taevere i tidningen Postimees. Han påpekade att skolresultaten i grannlandet Finland har sjunkit rejält sedan 2000, då landet låg i världstopp.

Ingemar Nevéus

undersökningen år 2012. Flera skolor har överraskande svarsmönster. En del skolor med många högpresterande elever fick mycket låga resultat i Pisa, samtidigt som skolor med få högpresterande elever i vissa fall till och med fick något högre Pisa-resultat.

Anders Jakobsson, professor i pedagogik vid Malmö högskola, är inte förvånad över att många högpresterande elever struntade i Pisa-provet. Motivation är avgörande för hur bra man presterar på ett prov. I forskningen skiljer man mellan så kallade ”low stake-test” och ”high stake-test”.

– Ett nationellt prov har avgörande betydelse för elevernas betyg. Det kallas för high stake-test. Där tar eleverna mycket mer allvarligt på frågorna. Pisa är ett low-stake test, vilket innebär att varken lärarna eller eleverna vet resultatet. För den individuella läraren eller eleven har Pisa-resultatet ingen betydelse för vardagen, säger han.

Utbildningsminister Jan Björklund (FP) tror att resultatet av Pisa-undersökningen är korrekt. Han säger samtidigt att det finns anledning att nyansera Pisa-debatten.

– Jag tror säkert att den effekt som DN beskriver finns. Pisa är inte ensamt, det finns en lång rad undersökningar som sammantaget pekar på att Sveriges kunskapsresultat sjunkit under 20 års tid. Även om det finns felmarginaler, så är huvudresultatet ändå korrekt, säger han.

Även Ibrahim Baylan (S) och Gustav Fridolin (MP) uttalade sig i går om Pisa-provets legitimitet. De litar också på provets slutsatser, men säger att det finns flera problem och felkällor med mätningarna, bland annat motivationsfaktorn.

kristoffer.orstadius@dn.se

jens.karrman@dn.se

Ibrahim Baylan

Foto: TT

Tanya Henriksson och Irina Fedenko som

Lärarna

Mattelärarna Tanya Henriksson och Irina Fedenko är kritiska till kolleger som har spelat ned betydelsen av Pisa-testen inför sina elever.

– Vi skulle aldrig säga så. Vi säger i stället: försök att göra ert bästa, ni är duktiga och vi vet att ni kan, säger Tanya Henriksson.

● Tanya Henriksson och Irina Fedenko visar stolt upp sitt klassrum på Gärdesskolan i Sollentuna. De vita väggarna är fulltecknade med matematiska ekvationer och meningar som ”algebra, makt”.

Båda är civilingenjörer i grunden och det är tydligt att de brinner för

Läsarnas reaktioner.

”Att skriva prov etcetera är elevers jobb och de får lön för det med i form av betyg. Jag tror fortfarande att be dem skriva Pisa-provet är som att be dem jobba över gratis, de har inget att vinna eller förlora på det.”

Arne

”Märklig artikel. Det är precis det här som är bra med Pisa, att det mäter verklig kunskap och inte är kopplat till nationella prov (där skolorna förbereder eleverna på vilken typ av frågor som kommer på provet månader i förväg) eller betyg, vilka det som bekant går

inflation i. Att eleverna, som Hanna i artikeln, förväntar sig någon form av belöning för att ens göra ett prov visar bara på skolans förfall. Om du har verklig kunskap i ett ämne blir du inte trött av att visa den kunskapen i ett prov.”

Anders_S

”Vill bara tacka för rapporteringen! I lärarkåren har vi länge försökt att få journalister och politiker att förstå hur oerhört osäkra Pisa-studierna är som indikator på elevernas kunskap. Hoppas att vi kan få en debatt som inte utgår ifrån några decimaler upp och ner på ett prov som eleverna helt korrekt

avfärdar som oviktigt i sammanhanget.”

Oskar Lindvall, lärare

”Om motivationen att anstränga sig på ej betygsgrundande prov nu eventuellt sjunkit dramatiskt, är inte det i sig lite oroande?”

Jonas Vlachos, national-ekonom, på Twitter

Mäter verklig kunskap

är lärare på Gärdesskolan i Sollentuna tror att Pisa-resultaten delvis kan bero på kunskapsbrist.

Foto: Roger Turesson

kritiska till sina kolleger

sitt ämne. I klassrummet arbetar de tillsammans med målet att avdramatisera matten och framhäva det positiva med ämnet för eleverna.

– Matematiken är något vackert, det handlar inte bara om siffror. Det är att se form, proportioner och symmetrier. Även om så klart baskunskaperna är ett måste, säger Tanya Henriksson.

– Eleverna är rädda för att göra fel, och vi försöker lära dem att alla kan göra fel. Gör man det så måste man analysera: vad är det jag behöver, fyller Irina Fedenko i.

Ett av samtalsämnen i fikarummen i de svenska skolorna var på måndagen DN:s nyhet om att Pisa-

resultaten kan ha varit missvisande.

Elever som DN talade med inför artikeln berättade att de inför proven har fått höra från sina lärare att testen inte har varit viktiga eftersom de inte är betygsgrundande.

Tanya Henriksson suckar.

– Så kan man inte säga. Vi skulle aldrig säga så, oberoende av vilka prov som kommer. Vi säger i stället: försök att göra ert bästa, ni är duktiga och vi vet att ni kan. Det höjer elevernas självförtroende.

– Allt annat är opedagogiskt, säger Tanya Henriksson.

Eleverna på Gärdesskolan har

inte gjort Pisa-testet. Men efter att ha granskat några av frågorna tror de båda mattelärarna att de låga resultaten delvis kan bero på kunskapsbrist hos eleverna, inte minst i algebra.

Irina Fedenko utesluter inte att resultaten även kan bero på att eleverna har bedömts av andra än sina egna lärare.

– Prov rättar läraren. Då är det ganska lätt att tänka ”den här eleven är så duktig, och jag vet att det där felet egentligen var ett slarvfel.” Då rättar man lite subjektivt. Pisa-testen rättas av andra människor.

Kristoffer Törnholm
kristoffer.tornholm@dn.se

”Jag misstänker att nordiska barn ofta har en stark egenrådighet, en vana att bestämma själva och ett behov av äkta motivation för att prestera. De länder som presterar högt på Pisa-testerna har mera auktoritär skolkultur. Kan detta förklara skillnaden, som egentligen bara uppgår till 10–20%

differens mellan Sverige och topppresterande länder?”
Simon

”Inte konstigt att det ger dåligt resultat på Pisa om det är ett prov som inte ger eleverna någonting, varför ska man lägga energi på ett prov som inte ger en ett

skit tillbaka, det hade jag aldrig gjort oavsett vilken ålder jag skrivit det i ... Tonåringar är heller inte bästa gruppen att försöka motivera att göra något extra som dessutom inte ger dem någonting.”

Martin

”Upprepade gånger har vi påvisat det här, att lärarna går på knäna, och det här visar att eleverna också gör det. Vi ser hur lärare och elever hamnar i en situation som går ut över kunskaperna. Man dignar under prov helt enkelt.”
Eva-Lis Sirén, ordförande för Lärarförbundet

”Pisa-studierna har blivit en akademisk exercis helt utan mening. Massor med människor sitter och harvar med jättelika datamängder men har helt missat metodiken i insamlandet. Man kan lägga ner hela projektet på en gång.”

Olle

Så gjordes granskningen

Genom att koppla ihop datafiler om Pisa-undersökningen med slagningar i svenska register lyckades DN granska enskilda elevers och skolors resultat på testet och jämföra det med hur de presterat på nationella prov. Här svarar reportern Kristoffer Örstadius på hur det gått till.

1 Hur gjorde du?

– Den internationella organisationen OECD publicerar rådatafiler om Pisa-undersökningen på sin hemsida. Syftet är att forskare, journalister och andra aktörer ska kunna göra egna körningar av datamaterialet. Skolor och elever är avidentifierade i den så kallade Pisa-databasen, men jag har hittat en metod att koppla ihop provhäftessvaren med de verkliga eleverna och skolorna.

2 Vad är det för metod?

– Jag begärde ut listor över deltagande Pisa-skolor från Mittuniversitetet, som ansvarar för provet i Sverige, men fick avslag. I stället använde jag den information som finns i Pisa-databasen, till exempel antal elever, antal behöriga lärare och könsfördelning på de deltagande skolorna, och pusslade med hjälp av den informationen ihop vilka skolor det handlade om. Detta genom att köra informationen mot offentliga källor som till exempel Skolverkets skoldatabas.

– Dessutom skickade jag en enkät till alla högstadieskolor i Sverige och frågade om de hade deltagit i testet.

3 Du har också granskat hur enskilda elever lyckades på Pisa-testet. Hur gick det till?

– Jag vill inte gå in exakt på hur jag gjorde, av hänsyn till elevernas integritet. Men allt bygger på körningar i offentliga register, till exempel Skatteverkets folkbokföringsregister. Dessutom har jag kontaktat över 750 föräldrar för att få fram uppgifter.

4 Meningen är ju att elever och skolor som gör Pisa-testet ska vara anonyma?

– Pisa-undersökningen får ett enormt genomslag, såväl i medierna som i den politiska debatten. Det är därför angeläget att granska undersökningens metoder och slutsatser.

– Merparten av de över 100 elever som vi har intervjuat, och som samtidigt har presterat mycket bra på de nationella proven, säger att de var provtrötta och inte tog Pisa seriöst. Vi har jämfört Pisa-elevernas resultat med de nationella proven. Flera svarsmönster är anmärkningsvärda, till exempel att flera skolor med många högpresteraande elever har lägre Pisa-resultat än skolor med få högpresteraande elever.

5 Betyder detta att Sveriges dramatiska ras i Pisa är överdrivet?

– Vi kan inte slå fast att Sveriges fall i Pisa beror på att svenska elever har varit omotiverade när de skrev provet. Däremot visar vår granskning på problem med Pisa-undersökningen. Det finns en risk att undersökningen mäter motivation i stället för kunskaper.

6 Slutsatsen är att många svenska elever är omotiverade och provtrötta när de skriver Pisa-testet. Hur är det i andra länder?

– Det går inte att säga om svenska elever skulle vara tröttare eller mindre seriösa än i andra länder. Inte heller utomlands är Pisa-testet betygsgrundande. En skillnad är dock att Sverige är ett av de länder som har flest nationella prov. Antalet nationella prov har dessutom ökat det senaste decenniet, enligt OECD.

7 Betyder inte det som DN har fått fram snarare att betyg sätts för högt i Sverige?

– Det finns en betygsinflation i Sverige, enligt Skolverket. Men DN:s jämförelse baseras i första hand på de nationella proven, inte på betygen. **DN**

DAGENS NYHETER.

Jag tog det ganska oseriöst. Varför ska jag behöva göra ett prov helt i onödan? Den enda belöningen vi fick var en pizza. ●●

Provtrötta elever struntade i Pisa-testet

DN granskar. Granskande datafiler visar att resultaten i Pisa-undersökningen kan vara missvisande. Enligt DN:s granskning har eleverna ofta gjort fel på grund av att de inte har fått tillräckligt mycket information om testet. Detta kan bero på att lärarna inte har varit tydliga nog i sin förklaring av testet. Detta kan också bero på att eleverna inte har varit motiverade att göra ett prov som inte ger dem något som de vill ha.

Här är årets sommarprat. En färgglad skara presenterade i Radihusparken. ●●

Veckans album. First Aid Kit har gjort ett överdådigt och strömlinjealbum. ●●

DN i går.

DN granskar.

Så tipsar du DN

1 På tjänsten ”DN granskar” kan du tipsa oss om missförhållanden och lämna information som kan vara känslig. Adressen är **dngranskar.dn.se**. DN skyddar sina källor.

2 Tjänsten är uppbyggd för att ge dig som tipsare **största möjliga säkerhet**. Därför krypteras ditt tips.

3 Du får vara anonym. Granskande reportrar tar hand om tipset.

dngranskar.dn.se